

סימן ה

האם מותר לבריא לאכול ביוה"כ משום פקו"נ דחשיב"ס

אורח"ח 1234567

כבוד ידי"נ מורה מובהק

אורח"ח 1234567

מגזע אראלים ותרשישים

הגה"צ מוה"ר סיני הלברשטאם שליט"א

רב שיכון ה' בני ברק

אורח"ח 1234567

רב שלום עד בלי ירת.

במה ששאל לדעתי בחשיב"ס זקן ותשוש בביה"ח שלפי דעת הרופאים צריך לאכול ביוה"כ כדי לפקח נפשו, אך מרוב זקנה ותשישות אין דעתו צלולה כ"כ והוא מסרב לאכול והדרך היחידה לשכנע אותו לאכול היא כשאומרים לו שאין היום יוה"כ, אך שוב מסרב הוא לאכול אא"כ יאכל אחר עמו, האם יש היתר לאדם אחר לאכול כדי שיאכל ולא יסתכן.

הנה המקור היחידי שזכור לי בשאלה זו היא בספר עץ חיים שהוא לקט מאמרי תורה והלכה שיצא לאור באמסטרדם לפני כשלש מאות שנה. וזכורני שאחד החכמים כתב שם לדון בשאלה זו ודעתו לאסור, דלא התירה תורה לעבור על כל האיסורים לפקח את הנפש אלא כאשר יש קשר טבעי ואמיתי בין העבירה והצלת הנפש, אבל בני"ד שאין אכילת פלוני קשורה כלל למחלת אלמוני אסור לו לאכול ביוה"כ.

ולצערי אין ספר זה מצוי תחת ידי ולמיטב זכרוני לא כתב כל ראייה לדבריו, ולענ"ד אין כל הכרח בסברא זו להכריע על פיה בפקוח נפש, ונראה טפי דבכל ענין ואופן שנפש ישראל תאבד אם לא נעבור על אחד מעבירות שבתורה להצילה אמרה תורה וחי בהם ולא שימות בהם. ומהי"ת לחלק בין זל"ז, וכיון דאף ספק ספיקא בפקו"נ דוחה שבת וכה"ת (כמבואר בסימן שכ"ט ס"ג), אין להקל ראש בפקוח נפש בסברא בעלמא.

וביותר נראה דכיון דחזינן בכמ"ק דמותר ומצוה לעבור על איסור תורה אף בשביל פקו"נ עקיף ולא ישיר, וד"ז מצינו בג' מקומות. א: ביומא (פ"ד ע"ב) דאין עושים ע"י גוי וקטן אלא ע"י גדולים והרא"ש ביאר דחיישינן שמא פעם אחרת לא יהיה שם גוי או קטן ויחפשו אחריהם ויבוא לידי סכנה, הרי דאף שבמקרה שלפנינו אפשר להציל ללא כל איסור תורה מ"מ מחללין שבת שמא פעם אחרת יסתכנו. ב: וע"ע בבית יוסף יו"ד סימן קע"ט דהתירו למקורבים למלכות לספר קומי אף דהוי איסור דאורייתא דלפעמים צריך להשתדל אצל המלכות בפדיון שבויים, ע"י"ש. ג: ובשו"ת הרדב"ז ח"ד סימן ק"ל כתב דמותר לעשות לחשיב"ס אף דברים שאין בהם צורך כ"כ משום ש"אפשר שאם לא תעשה לו הדברים שיש בהם קצת צורך יבא לדברים שיש בהם צורך הרבה".

א"ת

ואם מתירים איסור תורה מחשש שמא ברבות הימים בפעמים אחרות יבואו לידי סכנה, ק"ו הדברים לענ"ד כאשר חולה שיש בו סכנה מוטל בפניו וצריך לעבור על איסור תורה להציל^א אף שאין העבירה קשורה לעצם ההצלה אלא באופן מלאכותי. ואף אם יש מקום לטעון כנגד סברא זו, לענ"ד האמת יורה דרכו והדברים פשוטים וברורים.

וידוע מה שכתבו האחרונים בשעת המגיפה שאף הבריאים יאכלו עיין שו"ת חת"ס ח"ו סימן כ"ג ובמצפה אריה סימן מ"א בשם הגאון בעל השו"מ ועיין לעיל סימן בעובדא דהגרי"ס ואכמ"ל).

החלק השני

אמנם צריך להשתדל להערים על החולה או לעשות כל טעדקי למעט באיסור, כגון שיכניס לפיו ויעמיד פנים כאילו הוא בולע ושוב יפלוט כאשר אין החולה רואה או יפסול את האוכל שהוא יאכל ויהיה שלא כדרך אכילה וכדו' וז"פ.

החלק השלישי

אורח חיים

החלק הרביעי

הדו"ש בל"ג
ומוקירו כערכו הרם
אשר וייס

החלק החמישי

החלק השישי

החלק השביעי